



## Innovatie – en subsidienieuws vanuit de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen – december 2016

Nieuwsbrief<sup>1</sup> vanuit de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen over de mogelijkheden voor ondersteuning van kennis- en innovatieprojecten via internationale, nationale en regionale subsidie programma's.

### Inhoudsopgave

#### Europa

EIT selects winning innovation partnership in Food	2
Budget Societal Challenges moet beschermd worden!	3
EUA adopts vision for next EU Framework Programme for Research and Innovation	4
Nieuwe interactieve datahub SME instrument	5
Impact vergroten van H2020-aanvragen?	6
Commission proposes first research partnership in the Mediterranean to increase food	6
Vooraankondiging zes Europese calls over agri, food, biotech en tuinbouw	8
Het belang van ERA-NET Cofunds	9
Interreg Europe's third call opens in March	11
Uitnodiging workshop water en klimaatadaptatie	11
CrossRoads2 is op zoek naar innovatieve Nederlandse en Vlaamse projectideeën!	12

#### Nationaal

NWO-Wetsus call Duurzame watertechnologie	14
Bouwstenen van Leven honoreringen	15
Vier toekenningen in het Open Programma	16
Save the date: Generade Symposium, 19 January 2017	17

#### Regionaal

Extra budget 'Stimuleren Cluster- en Netwerkactiviteiten' (3.5)	18
Veel belangstelling 2e tender 'Grote R&D samenwerkingsprojecten' (3.3)	18

<sup>1</sup> Berichtgeving is mede gebaseerd op de Subsidie- en innovatienieuwsbrief van de International helpdesk van Wageningen International.

## EUROPA

De Europese commissie (EC) heeft een EU-strategie 2020 geformuleerd met 3 prioriteiten (*smart growth, sustainable growth, inclusive growth*) met 5 ambitieuze doelen (werkgelegenheid, innovatie, onderwijs, sociale cohesie, energie/klimaat) en 7 *flagship initiatives*, waaronder de Innovation Union. Met Innovation Union beoogt de EU om van Europa een wereldspeler te maken op gebied van wetenschap, de wijze van samenwerking tussen publieke en private partijen revolutionair te veranderen, en knelpunten weg te nemen zodat ideeën sneller hun weg vinden naar de markt.

**H2020** is het financiële instrument van de Innovation Union, een instrument voor groei en banen. Dus niet alleen meer gericht op onderzoek, maar ook koppeling aan innovatie met een focus op de maatschappelijke uitdagingen waar de EU voor staat. H2020 is hét Europese programma voor onderzoek & innovatie. Programmering vindt centraal plaats door Brussel. Binnen Europa wordt in toenemende mate (op vrijwillige basis) nationale onderzoeksprogramma's op elkaar afgestemd in gezamenlijke Joint Programming Initiatives (**JPI**) en via European Research Activities netwerken (**ERA netten**).

Daarnaast zijn er de zogenaamde Structuur- en investeringsfondsen waarbij programmering decentraal plaatsvindt door de lidstaten. Voor T&U zijn relevant: Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (**EFRO**) en Interregionale samenwerking tussen lidstaten (**INTERREG**).

## EIT selects winning innovation partnership in Food

Source: EIT Newsletter - November 2016

The European Institute of Innovation and Technology (EIT) announced the winning team selected to set up EIT Food, a new pan-European partnership bringing together leading businesses, universities and research organisations. Its mission: to boost innovation, growth and job creation and put Europe at the centre of a global revolution in food.

**Food Connects** – winner of EIT Food (Sustainable Supply Chain from Resources to Consumers) – is a consortium of 50 partners from 13 countries, including PepsiCo Inc., Fraunhofer, the University of Cambridge, the Polish Academy of Science, Robert Bosch GmbH, the Autonomous University of Madrid and Sodexo SA. Thomas Hofmann from the Technical University of Munich, the key coordinating partner, said 'We are thrilled to win. Our partnership will put Europe at the centre of a global revolution in food innovation and production. We will do this by delivering products, services and ideas that will contribute to the safety and sustainability of food across Europe. EIT Food will support the creation of 350 start-ups in the next seven years to help us achieve our goals.'

### Critical challenge

Tibor Navracsics, EU Commissioner for Education, Culture, Youth and Sport, responsible for the EIT, welcomed the announcement: 'Innovation and education have a crucial role in helping us tackle the big societal challenges of today and tomorrow and keeping Europe competitive in the global race. Ensuring that Europe's citizens have access to safe, high-quality, sustainably produced food is one of these big challenges. I am therefore very pleased to see the EIT getting this strategic partnership underway. With the support and funding of the EIT, EIT Food has a great opportunity to attract the best researchers, students and entrepreneurs.'

The winning team was selected following a competition launched in January 2016 and a thorough evaluation by external experts and the EIT Governing Board. 'The main factor behind the decision was the potential to create innovations needed to address critical challenges for today's societies. EIT Food is an excellent partnership that will generate growth and job creation, the top priority for President Jean-Claude

Juncker's Commission. Our task now is to rapidly launch this partnership so that they can boost innovation,' said Peter Olesen, Chairman of the EIT Governing Board.

### **EIT to boost set up in the first year**

To facilitate EIT Food's launch, the EIT will provide the winning partnerships with a start-up grant of up to EUR 4 million to ensure that it is fully operational as soon as possible. Provided that they achieve the expected results, EIT Food could receive funding in the range of EUR 400 million from the EIT over the coming years. In addition, it is expected to attract significant funding from other sources of private and public sector investment, multiplying the investments made by the EIT.

The EIT did not select a Knowledge and Innovation Community (KIC) in the area of Added-value Manufacturing. After a thorough evaluation procedure and Hearings with the EIT Governing Board, it was unanimously decided a KIC could not be designated in this area.

Download here [https://eit.europa.eu/sites/default/files/eit\\_food\\_factsheet\\_0.pdf](https://eit.europa.eu/sites/default/files/eit_food_factsheet_0.pdf) the EIT Food Factsheet.

## **Budget Societal Challenges moet beschermd worden!**

*Bron: Neth-ER Nieuwsbrief week 43 | 2016*

Het is van groot belang om het budget van de Societal Challenges-pijler binnen Horizon 2020 te beschermen. Dit is één van de aanbevelingen die naar voren komt uit een **rapport van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)** over de interim evaluatie van Horizon 2020.

### **Budget Societal Challenges**

Het budget van de Societal Challenges-pijler van Horizon 2020 moet beschermd worden nadat een verlaging van het budget heeft plaatsgevonden om het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI) te realiseren. Het bedrag van 2,2 miljard moet teruggegeven worden aan Horizon 2020. Dit is één van de aanbevelingen die naar voren komt in het rapport van de EESC 'Mid-term evaluation of Horizon 2020 <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions.39284>', naar aanleiding van interim evaluatie van

Horizon 2020 die momenteel plaatsvindt.

### **Verdere aanbevelingen**

Een andere aanbeveling om de Societal Challenges te beschermen is het beter ondersteunen van de gehele innovatiepijplijn. Ondanks dat het rapport de toegenomen focus op innovatie binnen Horizon aanmoedigt, wordt ook een waarschuwing gegeven dat fundamenteel onderzoek voldoende aandacht moet blijven krijgen naast toegepast onderzoek. Op deze manier kunnen maatschappelijke uitdagingen het best geadresseerd worden. De sociale en geesteswetenschappen worden in het rapport een belangrijke rol toebedeeld voor het analyseren en adresseren van maatschappelijke uitdagingen en zouden daarom ook meer gestimuleerd moeten worden.

### **Achtergrond**

EESC heeft deze exploratory opinion aangeleverd op aanvraag van het Slowaakse voorzitterschap. In oktober heeft de Commissie de publieke consultatie ([link is external](#)) geopend om input te verzamelen voor de interim evaluatie van Horizon 2020. Dit moet leiden tot een Staff Working Document, die in mei 2017 gepubliceerd wordt. Begin 2017 zal de High Level Group van start gaan, wiens rapport in juli 2017 verwacht wordt.

### **Meer informatieve**

Publicatie EESC <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.int-opinions.39284>: Mid-term evaluation of Horizon 2020 exploratory opinion

## EUA adopts vision for next EU Framework Programme for Research and Innovation

Source: Website EUA

EUA has developed its initial vision on the **design of the Ninth EU Framework Programme (FP9)**. Adopted by the EUA Council on 28 October 2016, the vision paper provides an early perspective on the main challenges ahead and outlines key areas, from the point of view of Europe's universities, to be considered by the European Commission when planning the FP9.

The capacity of universities to stimulate and foster a culture of innovation through the creation of new knowledge sustains the entire gamut of innovation and its benefits for society. In this respect, the previous and current EU Framework Programmes for Research and Innovation have made a major contribution to building critical mass, addressing discrepancies in Europe, and boosting cutting-edge research and innovation. However, the divide amongst European countries in this area is widening and thus more concerted efforts and investment at the EU level are needed to increase Europe's overall competitiveness.

With this in mind, EUA's vision highlights **three main priorities** in designing the FP9:

- Provide long-term policies and funding instruments for research
- Reinforce collaboration and minimise discrepancies across the EU
- Seek a stronger alignment of policies for education, research and innovation

These priorities are important for Europe's universities in responding to the numerous, complex challenges regarding societal demands, technological developments, greater global competition and demographics. The future success of European universities depends on preserving academic freedom, institutional autonomy and integrity in research and education. It also depends on local, regional and international partnerships, digital advancement, as well as on "open" policies.

Considering this context, EUA encourages all European institutions and member states to assert a strategic vision for the FP9 as a crucial instrument for building more integrated European Higher Education and Research Areas in the coming decades.

To read the "EUA vision for the next EU Framework Programme for Research and Innovation (FP9)", please click here [http://www.eua.be//Libraries/publications-homepage-list/eua-vision-for-the-next-eu-framework-programme-for-research-and-innovation-\(fp9\).pdf?sfvrsn=10](http://www.eua.be//Libraries/publications-homepage-list/eua-vision-for-the-next-eu-framework-programme-for-research-and-innovation-(fp9).pdf?sfvrsn=10) .

## H2020

H2020 is hét Europese programma voor onderzoek & innovatie.

H2020 heeft drie pijlers:

- **Excellent Science** met grensverleggend onderzoek en diverse opleidingsmogelijkheden voor wetenschappers (beurzen, uitwisseling, opleiden PhDs);
- Competitive Industries** met multidisciplinair, toegepast onderzoek in internationale consortia en specifieke regelingen voor MBK (SME);
- Societal Challenges** met multidisciplinair, toegepast onderzoek in internationale consortia gericht op maatschappelijke agenda.

## Nieuwe interactieve datahub SME instrument

Bron: Website RVO Actueel nieuws

Op zoek naar **informatie over het mkb-instrument(SME instrument)** van Horizon 2020? Via de nieuwe, interactieve datahub van het SME instrument krijgt u op verschillende manieren toegang tot informatie.

U vindt via de datahub <https://h2020staccp.easme-web.eu/> informatie over de projecten en de deelnemers die financiële ondersteuning hebben ontvangen.

### Hoe werkt het?

Op de site kiest u links bovenin voor de wijze waarop informatie gepresenteerd wordt:

- op een kaart
- in een lijst van projecten, of
- in statistieken.

Op de kaart vindt u bijvoorbeeld per regio welke bedrijven funding hebben ontvangen. Met één klik op een pin (rood voor coördinatoren, groen voor partners) krijgt u informatie over het project zelf. In de lijst van projecten kunt u een selectie maken per land, thema, call (datum) en type project (fase 1 of fase 2).

Ook kunnen er statistieken worden gegenereerd per land, thema, budget, call (datum) en type project (fase 1 of fase 2). Let op: In de statistieken wordt het budget (€ 50.000) voor fase 1 projecten geheel toebedeeld aan de projectcoördinator. Hetzelfde geldt voor het aantal projecten: de projecten worden toebedeeld aan het land van de projectcoördinator.

### Achtergrond

Het mkb-instrument (SME instrument) <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/speciaal-mkb-instrument-horizon-2020> van Horizon 2020 is bedoeld voor bedrijven met de ambitie om te groeien. Het gaat hierbij om internationaal georiënteerde, innovatieve bedrijven. Het instrument ondersteunt de ontwikkeling van innovatieve oplossingen en het verkennen van nieuwe markten.

## Impact vergroten van H2020-aanvragen?

Bron: Neth-ER Nieuwsbrief week 47 | 2016

De Europese Commissie geeft aan dat onderzoekers rekening zouden kunnen houden met Responsible Research and Innovation bij Horizon 2020-voorstellen om zo **de impact van de onderzoeksresultaten te vergroten**. Verder stelt de Commissie in een reactie op de ex-post evaluatie van Science in Society uit het Zevende kaderprogramma, dat bij calls er een goede balans moet worden gevonden tussen "openness and prescription".

### Responsible Research and Innovation

Responsible Research and Innovation (RRI) draagt bij aan het vergroten van de impact van onderzoeksresultaten. Daarom zouden onderzoekers hiermee rekening moeten houden bij Horizon 2020-voorstellen. Dit blijkt uit een reactie van de Commissie op de ex-post evaluatie van Science in Society (link is external) uit het Zevende kaderprogramma (KP7). RRI houdt in dat betrokken actoren moeten samenwerken om zowel het innovatieproces als de uitkomsten van innovatie beter te laten aansluiten op de behoeften van de maatschappij. Uit de ex-post evaluatie (link is external) bleek dat de projecten binnen het onderdeel Science in Society van KP7 betekenisvoller hadden kunnen zijn en daardoor ook meer beleidsimpact hadden kunnen hebben als er rekening met RRI was gehouden.

### Overige aanbevelingen

In haar reactie benoemt de Commissie ook de mogelijkheid tot het vormgeven van een ERA-Net op het gebied van RRI. Verder komt de Commissie terug op haar eerdere aanbevelingen over open calls in de originele ex-post evaluatie. In deze evaluatie werd nog aangegeven dat er meer open calls zouden moeten komen. Uit onderzoek bleek namelijk dat open calls kunnen leiden tot zowel erg lage als erg hoge slagingspercentages. Geen van beide is gewenst.

### Achtergrond

De ex-post evaluatie van Science in Society is uitgevoerd van oktober 2014 tot december 2015. De resultaten van deze evaluatie werden gepresenteerd in juni 2016, waarop de Commissie nu een aanvullende reactie geeft. De overweging van de Commissie met betrekking tot RRI komt voort uit een publieke consultatie van Science With and for Society (SwafS) in Horizon 2020.

### Meer informatieve

Publicatie Europese Commissie [http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/fp7\\_sis\\_ex-post\\_evaluation\\_policy\\_responses.pdf](http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/fp7_sis_ex-post_evaluation_policy_responses.pdf) Ex-post Evaluation of Science in Society in FP7 – Unit RTD B7 response to recommendations

## Commission proposes first research partnership in the Mediterranean to increase food

Source: Press release Website EC

The Commission has presented a proposal for a Partnership for Research and Innovation in the Mediterranean Area – **PRIMA** <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=prima> . The first partnership of its kind in the Mediterranean basin aims to develop much-needed novel solutions for sustainable water management and food production [http://europa.eu/rapid/press-release\\_MEMO-16-3472\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3472_en.htm) .

Carlos Moedas, Commissioner for Research, Science and Innovation, said: "EU research and innovation is open to the world so we can tackle global challenges together. This Euro-Mediterranean partnership is an excellent example of where pooling knowledge and money can make a huge difference. It will bring more clean water and food to the people, boost local economies and create jobs. Through PRIMA, research and innovation will play a crucial role in addressing the root causes of migration."

The Commission's proposal already includes **Cyprus, the Czech Republic, Egypt, France, Greece, Israel, Italy, Lebanon, Luxembourg, Malta, Morocco, Portugal, Spain and Tunisia**. The participation of **Germany** is

currently under negotiation. As the initiative is evolving over time, more participants are expected to follow, both EU and non-EU countries.

Funding for the €400 million partnership will come from the participating countries (currently around €200 million), matched by a €200 million contribution from the EU through its current research framework programme Horizon 2020. The partnership is scheduled to run for 10 years, starting in 2018.

### **Background**

In recent years, the agricultural sector in the Mediterranean has been suffering from severe water shortages and decreasing crop yields. Today, 180 million people in the Mediterranean basin are considered 'water poor'. The lack of clean water and nutritious food has adverse effects on the health and stability of the populations.

Based on a proposal of nine Member States in 2014 this partnership will be created under Horizon 2020 and based on Article 185 TFEU, which enables the EU to participate in research programmes undertaken jointly by several Member States.

The Commission's proposal will now be sent to the European Parliament and the Council of the EU for political discussion and legislative approval.

### **More information**

Question & Answer on PRIMA: [http://europa.eu/rapid/press-release\\_MEMO-16-3472\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3472_en.htm)

Horizon 2020: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>

The PRIMA initiative: <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=prima>

## ERA netwerken

Het doel van een ERA-net is het bevorderen van samenwerking en afstemming van onderzoekactiviteiten in verschillende EU-lidstaten binnen bestaande nationale programmering van onderzoek. Financiering vindt plaats door de afzonderlijke lidstaten (in Nederland door NWO en EZ) en soms ook door de EU (ERA-netCofund).

## Voor aankondiging zes Europese calls over agri, food, biotech en tuinbouw

Bron: NWO

### Biotechnology for a sustainable bioeconomy - CoBioTech

Datum call open: 1 december 2016

Deadline voor pre-proposals: 2 maart 2017

Toekenningen: oktober 2017

Totaal budget: 36,3 M€

Budget voor Nederlandse aanvragers: 1 M€

Call topic: The aim of the co-funded call is to contribute to transforming the global economy from a dependence on fossil raw material to a sustainable bio-based economy. The submitted pre-proposals must be multidisciplinary. NWO's participation in CoBioTech is part of the European dimension of the national programme Building Blocks of Life.

Website: [www.cobiotech.eu](http://www.cobiotech.eu)

Contactpersoon: Susan Licumahua & Mark Schmets

### Coordination of European Transnational Research in Organic Food and Farming Systems CORE Organic

Datum call open: Begin december 2016

Deadline voor pre-proposals: eind februari 2017

Toekenningen: oktober 2017

Totaal budget: 17 M€

Budget voor Nederlandse aanvragers: 1 M€ (4 projecten), waarvan 500 k€ NWO en 500 k€ Ministerie EZ

Call topic: The overall objective for the CORE Organic Call 2016 is that the proposed research projects support sustainable growth of the organic sector in Europe and beyond. The expected impacts are more sustainable organic food systems including farming practices, processing and innovative value chains, aiming at fulfilment of the growing demand for organic products, support to Common Agricultural Policy (CAP) and organic farming regulations and subsequently supporting health, trade and job creation. Furthermore, the funded projects should contribute to the improvement of the general competitiveness of the European agriculture and present new and innovative solutions to environmentally friendly agriculture.

Website: [www.coreorganic.org/](http://www.coreorganic.org/)

Contactpersoon: Martijn Los

### Coordination of ICT and Robotics in Agriculture and Related Environmental Issues

#### ICT-Agri

Datum call open: januari 2017

Deadline voor volledige proposals: april 2017

Toekenningen: juli 2017

Totaal budget: nog onbekend

Budget voor Nederlandse aanvragers: 750 k€ (3 projecten)

Call topic: The objective is to promote a sustainable European agriculture by stimulating research on ICT topics in the domain of Precision Farming and transparent and efficient food production chains.

Website: <http://www.ict-agri.eu>

Contactpersoon: Martijn Los



## **Sustainable and Resilient agriculture for food and non-food systems**

### **FACCE-SURPLUS**

Datum call open: 5 januari 2017

Deadline voor pre-proposals: 7 maart 2017

Toekenningen: oktober 2017

Totaal budget: nog onbekend

Budget voor Nederlandse aanvragers: 250 k€ (1 project)

Call topic: The present call for proposals aims to improve collaboration and cooperation across the European Research Area in the area of sustainable intensification of food and non-food biomass production and decentralised transformation systems, in particular small scale multi-input, multi-product biorefinery concepts.

Website: <http://facceturplus.org/>

Contactpersoon: Martijn Los

## **SUStainable FOOD production and consumption**

### **SUSFOOD2**

Datum call open: 9 januari 2017

Deadline voor pre-proposals: 13 maart 2017

Toekenningen: december 2017

Totaal budget: nog onbekend

Budget voor Nederlandse aanvragers: 750 k€ (3 projecten)

Call topic: The strategic goal of SUSFOOD2 is to further reinforce cooperation in research, development and innovation between EU members and associated States in order to maximize the contribution of research to the development of more sustainable food systems from production to consumption.

Website: [www.susfood-era.net/susfood2](http://www.susfood-era.net/susfood2)

Contactpersoon: Theo Saat

## **A long term EU-Africa research and innovation partnership on food and nutrition security and sustainable agriculture – LEAP-Agri**

Datum call open: januari 2017

Toekenningen: nog onbekend

Totaal budget: nog onbekend

Budget voor Nederlandse aanvragers: 1,5 M€

Call topic: The objective of LEAP-AGRI is to fulfil the ambition of the Europe Africa dialogue in Science and Technology (the HLPD) to launch a joint flagship initiative on its chosen priority area: Food and Nutrition Security and Sustainable Agriculture (FNSSA).

Contactpersoon: Cora Govers

## **Het belang van ERA-NET Cofunds**

Bron: *Neth-ER Nieuwsbrief week 48 | 2016*

De ERA-NET Cofunds zijn van cruciaal belang om de doelstellingen van de European Research Area te behalen. Dit blijkt uit een evaluatie van een expertgroep in opdracht van de Europese Commissie. Er worden aanbevelingen gedaan om het instrument nog binnen Horizon 2020 aan te passen. De evaluatie kan mede in het licht van de interim evaluatie van Horizon 2020 gelezen worden.

### **Cofunds voor de ERA**

De ERA-NET Cofunds zijn cruciaal voor het behalen van de prioriteiten van de European Research Area (ERA). Dit is één van de conclusies uit het rapport genaamd 'Analysis of ERA-NET Cofund actions under Horizon 2020' <https://era.gv.at/object/document/2922/attach/KI-01-16-995-EN-N.pdf>. Een overkoepelende strategie is belangrijk om de grootste impact te bereiken. Het doel van ERA-NET Cofunds hierin is om de

coördinatie en samenwerking tussen nationale onderzoeksprogramma's uit verschillende lidstaten te ondersteunen. Dit draagt bij aan de tweede prioriteit van de ERA over optimale transnationale samenwerking op het gebied van onderzoek. Ook kunnen de Cofunds bijdragen aan de volgende ERA-prioriteiten: effectievere nationale onderzoekssystemen, onderzoeksmobiliteit, genderelijkheid, Open Access en internationale samenwerking, aldus het expertrapport.

### **Veranderingen Cofunds in Horizon 2020**

Nog in de laatste jaren van het werkprogramma van Horizon 2020 zouden er veranderingen voor de ERA-NET Cofunds moeten worden doorgevoerd, aldus de expertgroep. Zo moet er gebruik worden gemaakt van de potentie van de Cofunds om de werkprogramma's van Horizon 2020 te vormen. Ook moet het ontwerp van het instrument veranderen om het verschil in ambitieniveau van deelnemers te kunnen reflecteren. Verder kan de efficiëntie worden verbeterd door goede voorbeelden en ervaringen beter uit te wisselen. Ten slotte moet het ERA-NET Cofund meer laagpresterende landen te betrekken en bijdragen aan widening participation.

### **Rapport van expertgroep**

Het rapport is een evaluatie van de eerste acties van het ERA-NET Cofund onder Horizon 2020, geschreven door een expertgroep, mede met het oog op de interim evaluatie van Horizon 2020. De expertgroep is hierom gevraagd door het DG Onderzoek en Innovatie van de Europese Commissie. De expertgroep heeft de ervaringen tot nu toe uiteen gezet, de problemen die moeten worden aangepakt aangekaart en beoordeeld hoe dit instrument het best kan worden ingezet om bij te dragen aan toekomstige beleidsvorming.

### **ERA-NET Cofund**

Het ERA-NET Cofund is een instrument onder Horizon 2020 om publiek-publieke partnerschappen te ondersteunen en coördineren. Het ERA-NET Cofund heeft als doel om blijvende samenwerking tussen lidstaten en hun onderzoeksfinancierders te faciliteren. Hierbij wordt gefocust op het delen van goede voorbeelden, het vormgeven van strategische plannen, joint research programmes en de implementatie van gezamenlijke activiteiten, in het bijzonder de joint calls. In Nederland wordt relatief veel gebruik gemaakt van het ERA-NET Cofund.

### **Meer informatie**

Publicatie Europese Commissie <https://era.gv.at/object/document/2922/attach/KI-01-16-995-EN-N.pdf>

## Interregionale samenwerking binnen EU (INTERREG)

Interreg is een Europese subsidieregeling, waarbinnen partijen uit meerdere landen samenwerken in projecten op het terrein van duurzame ruimtelijke en regionale ontwikkeling.

Er zijn 3 verschillende Interreg-programma's. Deze zijn gericht op samenwerking:

- in de grensregio's (Interreg A);
- tussen regio's in verschillende landen (Interreg B);
- door heel Europa heen, dus niet gebonden aan een bepaald gedeelte van het grondgebied van de EU (Interreg C).

## Interreg Europe's third call opens in March

Source: website Interreg

Interreg Europe's third call for proposals will open on 1 March 2017. Applications will be accepted until 30 June 2017.

The detailed terms of reference will be available on our website in January 2017. You can already learn more about the details of our previous calls and browse the programme manual. In the meantime, we suggest you join the Interreg Europe community, publish your project idea and find partners that are interested in similar themes as you.

Potential applicants can also evaluate their project idea's relevance for Interreg Europe by using our simple online self-assessment tool.

Once you have joined the Interreg Europe community and published your project idea, you can ask for personalised feedback. Please note that due to the high popularity of the service, every project idea can receive feedback only once. We recommend that you request personalised feedback only when your project idea is well advanced.

Before and during the call, we organise also workshops, events and Q&A sessions, both online and offline, to help you submit a successful application. Details on these events will follow later.

More information: <http://www.interregeurope.eu/news-and-events/news/343/third-call-opens-in-march/>

## Uitnodiging workshop water en klimaatadaptatie

Bron: RVO

Ben jij als (semi-)overheidsprofessional bezig met het onderwerp water of klimaatadaptatie, in de vorm van onderzoek, planstudies of projecten? Neem dan deel aan deze **workshop over water en klimaatadaptatie** op 15 december 2016.

Op **15 december a.s.** organiseert RVO.nl een workshop over water, klimaatadaptatie en Europese subsidiefondsen. Contactpersonen van de Europese subsidiefondsen LIFE, **INTERREG North West Europe**, **INTERREG North Sea Region** en Horizon2020 informeren u graag over de mogelijkheden voor ondersteuning en financiering vanuit deze verschillende fondsen. Daarnaast willen we met jullie brainstormen over oplossingsrichtingen. Idealiter leggen we de basis voor (nieuwe) subsidieaanvragen.

### De bijeenkomst

De middag heeft een informeel karakter en bestaat uit een lunch, een korte plenaire presentatie, 2 rondes met elk 3 workshops en een netwerkbordel.

Dit evenement is vooral bedoeld voor overheden, omdat klimaatadaptatie en waterbeheer een maatschappelijke verantwoordelijkheid is. Maar ook als u in een andere rol actief bezig bent met deze onderwerpen bent u van harte welkom.

Datum: 15 december 2016

Tijd: 12.00uur – 17.00uur incl. lunch en borrel

Locatie: Villa Jongerius, Utrecht

### **Aanmelden**

Deelname aan dit evenement is kosteloos, maar aanmelden verplicht. Aanmelden kan tot en met 12 december, maar er is slechts een beperkt aantal plaatsen beschikbaar. Bent u op het laatste moment toch verhinderd? Laat ons dit dan weten.

## **CrossRoads2 is op zoek naar innovatieve Nederlandse en Vlaamse projectideeën!**

Bron: Website CrossRoads

In maart 2016 is het CrossRoads2 project goedgekeurd binnen het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma **Interreg VA Vlaanderen-Nederland**. Het beheer van CrossRoads2 is formeel toegekend aan een breed Vlaams-Nederlands consortium, geleid door de Stichting CrossRoads2. Overige partners in dit consortium zijn de BOM, Rewin, NV Economische Impuls Zeeland, LIOF, Innovatiecentrum Limburg, Innovatiecentrum Oost-Vlaanderen, i-Cleantech Vlaanderen en Stimulus Programmamanagement.

De doelstelling van het CrossRoads2 project bestaat uit het realiseren van innovatie, **door het samenbrengen en ondersteunen van MKB'ers over de landsgrenzen heen**, onder andere door middel van subsidie. Het project CrossRoads2 loopt voor een periode van drie jaar. Inmiddels is de eerste call gesloten en is de tweede call opengesteld. De eerst volgende sluitingsdatum is 13 januari 2017. Nadere informatie over het project en de wijze waarop u een project kunt indienen, vindt u op <https://www.crossroads2.eu/>

### **Groeiende internationale vraag naar slimme en duurzame oplossingen en systemen**

CrossRoads2 is een project binnen het Interreg VA-Programma dat MKB'ers in de grensregio (Zeeland, Noord-Brabant, Limburg en Vlaanderen) inhoudelijk en financieel ondersteunt bij grensoverschrijdende innovatieprojecten. De focus ligt hierbij op technologieën, waarmee bedrijven kunnen inspelen op de groeiende internationale vraag naar slimme en duurzame oplossingen en systemen binnen de sectoren: high tech systemen, chemie & materialen, **agrofood**, life sciences& health, cleantech, **biobased**, **logistiek** en maintenance. Het project is een vervolg op het succesvolle CrossRoads1.

### **Ondersteuning voor baanbrekende projectideeën**

MKB'ers kunnen ondersteuning krijgen bij het ontwikkelen van goede en technisch haalbare projectideeën tot volwaardige projectvoorstellen. Het gaat hierbij onder meer om ondersteuning in de ontwikkeling van de business case en ondersteuning in het vinden van partners. Daarnaast is een budget van 7,25 miljoen euro beschikbaar voor financiële ondersteuning van concrete projecten, waarvan 6,75 miljoen euro gereserveerd is voor innovatieprojecten en 0,5 miljoen euro voor haalbaarheidsstudies. CrossRoads2 is het enige project dat ondersteuning biedt voor grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederlandse en Vlaamse bedrijven.

### **Resultaten eerste openstelling (30 juli 2016 – 30 september 2016)**

Tijdens de eerste openstelling van CrossRoads2 zijn 18 aanvragen ingediend, waarvan 7 aanvragen voor haalbaarheidsstudies en 11 voor innovatieprojecten. Het merendeel van de projecten valt binnen de topsector HTSM, waarbij in verschillende gevallen crossovers met andere topsectoren zoals Agrofood, Life Sciences & Health, Logistiek en Maintenance worden beoogd. Voor haalbaarheidsstudies is een bedrag van € 70.000,- aangevraagd, waardoor het subsidieplafond van € 200.000,- voor haalbaarheidsstudies niet werd bereikt. De 11 innovatieprojecten vroegen in totaal € 1.197.233 aan, waardoor ook hier het subsidieplafond (€ 1.612.500,-) niet is bereikt.

### **Tweede openstelling (1 oktober 2016 – 13 januari 2017)**

Na de sluiting van het eerste tijdvak op 30 september, is CrossRoads2 op 1 oktober jl. weer opengegaan voor een tweede openstelling die duurt tot en met 13 januari 2017. Projectaanvragen kunnen via het E-loket worden ingediend. **Dit loket sluit op 13 januari 2017 om 17:00 uur.**

De subsidieplafonds zijn hetzelfde als bij de eerste openstelling, namelijk € 200.000,- voor haalbaarheidsstudies en € 1.612.500,- voor innovatieprojecten. We verwachten dat het aantal aanvragen hoger zal zijn dan tijdens de eerste openstelling omdat het CrossRoads2 project inmiddels meer bekendheid heeft weten te verwerven.

### **Regionale samenwerking**

CrossRoads2 is één van de grootste projecten binnen het Interreg Programma VA Vlaanderen-Nederland en bestrijkt de gehele regio Zuid-Nederland en Vlaanderen. Een deel van de financiering van CrossRoads2 is afkomstig uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) in het kader van het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma **Interreg Vlaanderen-Nederland**. Daarnaast dragen het ministerie van Economische Zaken, het Vlaams Gewest en de provincies Vlaams-Brabant, Antwerpen, Oost-Vlaanderen, Belgisch-Limburg, Noord-Brabant, Limburg en Zeeland substantieel bij aan het programma.

### NWO-Wetsus call Duurzame watertechnologie

Bron: Website NWO

Samenwerkingsprogramma NWO-Wetsus betreffende de impact van wateronderzoek op energie, bedrijfsleven, gezondheid, economie en milieu opent call Duurzame watertechnologie

[http://www.nwo.nl/binaries/content/documents/nwo/algemeen/documentation/application/alw/duurzame-watertechnologie---call-for-proposals/Call+Wetsus+2016\\_03def.pdf](http://www.nwo.nl/binaries/content/documents/nwo/algemeen/documentation/application/alw/duurzame-watertechnologie---call-for-proposals/Call+Wetsus+2016_03def.pdf)

Consortia van kennisinstellingen en bedrijven uit de watersector, desgewenst aangevuld met andere partners, kunnen voorstellen voor innovatieve onderzoeksprojecten op het gebied van watertechnologie indienen. Bij honorering zullen de projecten in de laboratoria van Wetsus in Leeuwarden worden uitgevoerd. Het betreft publiek private samenwerking waarbij NWO de helft van de financiering bijdraagt, en consortiumpartners de andere 50% van de integrale projectkosten dienen bij te dragen.

Het programma richt zich op het ontsluiten van **nieuwe kennisgebieden ten behoeve van duurzame watertechnologie**.

Er is behoefte aan innovatieve oplossingen voor problemen met de beschikbaarheid en kwaliteit van water voor gebruik in huishoudens, **landbouw**, industrie en voor natuur. Aandacht gaat niet enkel uit naar de doelmatigheid, maar ook naar de duurzaamheid van oplossingen: minder energiebehoefte, hergebruik van grondstoffen en minder broeikasgassen. Enkel met nieuwe waterprocestechnologie kunnen aanvaardbare maatschappelijke oplossingen worden geboden. Het programma omvat delen van het brede veld dat loopt van waterbehandeling, waterhergebruik tot aan het produceren van schoon water uit zout water, verontreinigd water of vocht uit de atmosfeer, om grondwatervoorraden te ontzien.

#### Voor wie

Hoofdaanvragers en mede-aanvragers die financiële steun door NWO verlangen, moeten gepromoveerd onderzoeker en/of hoogleraar zijn, die gedurende de beoogde looptijd van het project een betaalde aanstelling hebben bij een 'NWO-erkende kennisinstelling'. De overige partijen in het consortium moeten bestaan uit, ten minste, 1 private sector-partij die meefinanciert. Verder kan het consortium bestaan uit publieke partijen en maatschappelijke organisaties.

#### Wat aanvragen

Er kan 1 onderzoekspositie aangevraagd worden: 1 promovendus (4 jaar) of 1 postdoconderzoeker (2-3 jaar). Bij de 3- of 4-jaarsaanstelling geldt dat bij NWO een steunbedrag van maximaal 250.000 euro aangevraagd kan worden als bijdrage in de personeelskosten, bench fee en bijdrage in de directe verbruiksgoederenkosten. De bijdrage van NWO kan niet méér bedragen dan de in cash-bijdrage die consortiumpartners aan Wetsus leveren als bijdrage in de kosten die voortkomen uit het gebruik van Wetsus faciliteiten

#### Wanneer

Deadline voor voorlopige onderzoeksplannen: 31 januari 2017

Deadline voor volledige onderzoeksaanvragen, op uitnodiging: 30 mei 2017

#### Meer informatie

voor meer informatie over procedures, criteria, call tekst en de formulieren:

<http://www.nwo.nl/financiering/onze-financieringsinstrumenten/alw/duurzame-watertechnologie/duurzame-watertechnologie.html>

## Bouwstenen van Leven honoreringen

Bron: Website NWO

NWO, ZonMw, FOM en STW kennen met het programma Bouwstenen van Leven ruim 10 miljoen euro toe aan onderzoekers in zestien verschillende publiek-private consortia. Het onderzoek van de multidisciplinaire teams richt zich op het beter begrijpen van cellulaire systemen, vanuit het perspectief van de moleculaire bouwstenen. De gehonoreerde consortia opereren op het grensvlak van fysica, chemie, biologie, geneeskunde, informatica en systeemanalyse.

De cel, met al haar componenten, vormt de basis van leven. Het programma Bouwstenen van Leven heeft als doel om een fundamenteel begrip te krijgen van de moleculaire structuren, dynamiek en interacties die aan de basis liggen van de functies van cellen. Daarnaast beoogt het Bouwstenen van Leven-programma om deze kennis uiteindelijk toe te kunnen passen in bijvoorbeeld de ontwikkeling van medicijnen, meetapparatuur, voeding en gewassen. De binnen het Bouwstenen van Leven-programma beschikbaar gestelde financiering is bedoeld om multidisciplinaire samenwerkingen tussen academische onderzoekers en private bedrijven te versterken. Het Bouwstenen van Leven-programma verdiept het fundamentele begrip van de bouwstenen van het leven en bevordert daarnaast de maatschappelijke en economische implementatie van de nieuwe kennis. Het programma Bouwstenen van Leven is een cross-sectoraal initiatief vanuit de NWO-gebieden Aard en Levenswetenschappen, Chemische Wetenschappen, FOM/Natuurkunde en ZonMw en STW. Het programma is opgezet in samenwerking met de Topsectoren Agri&Food, Chemie, High Tech Systemen & Materialen, Life Sciences & Health, en **Tuinbouw&Uitgangsmaterialen**. Consortia van academische onderzoekers en bedrijven dienden een interdisciplinair onderzoeksplan in. De meerwaarde van het consortium boven reeds bestaande samenwerkingen was één van de vier beoordelingscriteria, naast wetenschappelijke kwaliteit, mate van passendheid binnen het programma en het potentieel voor maatschappelijke en economische implementatie. De private partners dragen 10% bij aan het projectbudget. In deze ronde ontving NWO in totaal 48 ontvankelijke aanvragen.

16 Toekenningen binnen Bouwstenen van Leven, waarvan 3 relevant voor topsector T&U:

### **Geknipt voor de toekomst!**

Prof. Dr. J.H. Gribnau, Erasmus MC - DDL

Om genexpressie goed te kunnen sturen wordt het DNA op specifieke plekken chemisch veranderd door middel van DNA methylering. Er zal een geheel nieuwe assay ontwikkeld worden om deze veranderingen efficiënt en goedkoop uit te lezen. Dit wordt gedaan met behulp van een enzym dat specifiek stukken DNA met een methylgroep uit het genoom knipt, waarna de positie van deze gemethyleerde stukjes DNA bepaald wordt door sequencing. Het uitlezen van deze veranderingen is belangrijk om de rol van DNA methylering in genregulatie in het algemeen en het ziekte verloop van darm- en baarmoederhalskanker beter te begrijpen en te voorspellen.

### **Stress en hormonen induceren reageerbuisbaby's in planten.**

Dr. R. Offringa, Universiteit Leiden - KWS Saat SE, Enza Zaden

Lichaamscellen van planten kunnen door een stress- of hormoonbehandeling aangezet worden om embryo's te vormen. Deze zogenaamde in vitro embryogenese vormt een belangrijke methode binnen veredelingsbedrijven voor de genetisch stabiele (klonale) vermeerdering van planten. Door de overeenkomsten en verschillen van de stress- en hormoonbehandeling te onderzoeken, verwachten de onderzoekers robuuste protocollen te kunnen ontwikkelen waarmee hybride gewassen efficiënt klonaal vermeerderd kunnen worden.

## **Licht in de duisternis: de invloed van lichtkwaliteit op de ontwikkeling van planten wortels.**

Prof. dr. R. Pierik, Universiteit Utrecht - Limagrain, RijkZwaan

Als planten in de schaduw van andere planten dreigen te komen voelen ze dit door een verandering in het lichtspectrum. Ze reageren hier op door snel in de hoogte te groeien om zo meer licht op te vangen, terwijl de groei van hun wortels juist afneemt. Beide veranderingen zorgen voor een afname van groei in de eetbare delen van planten. In dit project willen we onderzoeken welke signalen er van scheut naar wortel gaan en waar in de wortel welke processen worden beïnvloed. Omdat de verschillende wortelgroei processen ook elkaar beïnvloeden, combineren de onderzoekers experimenten met modellen om te ontwarren wat er precies gebeurt.

Meer informatie over de projecten vind je hier: <http://www.nwo.nl/actueel/nieuws/2016/cw/bouwstenen-van-leven-honoreringen.html>

## **Vier toekenningen in het Open Programma**

*Bron: Website NWO actueel nieuws*

Er zijn vier nieuwe toekenningen in het Open Programma, waarvan 1 project relevant voor topsector T&U.

### **The impact of sequence polymorphisms on the function and evolution of plant transcription factors**

Prof. dr. G.C. Angenent, WUR

Transcriptiefactoren zijn eiwitten die binden aan DNA en zo de activiteit van vele genen kunnen regelen. Gedurende de evolutie van soorten treden er veranderingen in deze transcriptiefactoren op, die veel invloed kunnen hebben op het functioneren van de plant. Hoe deze mutaties kunnen leiden tot grote veranderingen in functie is onduidelijk. Er is recentelijk veel informatie beschikbaar gekomen over transcriptiefactoren in uiteenlopende plantensoorten. Wij willen deze informatie gebruiken om te onderzoeken welke mutaties gedurende de evolutie zijn opgetreden, welke invloed deze hebben op het functioneren van de transcriptiefactor, en hoe zich dit vertaalt in plantevolutie.

Meer informatie vind je hier: <http://www.nwo.nl/actueel/nieuws/2016/alw/vier-toekenningen-in-het-open-programma.html>



## Save the date: Generade Symposium, 19 January 2017

Bron: [info@generade.nl](mailto:info@generade.nl)

On the 19th of January 2017, Generade will organize its first symposium to present all current applied research projects. Apart from five RAAK projects coordinated by different chairs of the Faculty of Science & Technology of the University of Applied Sciences Leiden, projects funded in our Project Calls will be presented. We would like to invite you to come to this symposium (see poster attached for further details). Registration is open from December 1st onwards. A more detailed program will follow soon. Please do not hesitate to contact us if you have any questions: [info@generade.nl](mailto:info@generade.nl)



### metagenomics

Willem van Leeuwen  
Gut feeling



### museomics

Barbara Gravendeel  
Unraveling the secrets of vanilla flavors



### genomics

Christiaan Henkel  
Nanopore sequencing of eels and tulips



### transcriptomics

Peter Taschner  
Genes on the move



### metabolomics

Peter Lindenburg  
New techniques for metabolomics

**19 January 2017**

13.30-17.00h • Registration and information: [www.generade.nl](http://www.generade.nl)  
University of Applied Sciences Leiden • Zernikedreef 11 Leiden

## REGIONAAL

### Extra budget 'Stimuleren Cluster- en Netwerkactiviteiten' (3.5)

Bron: Website OP-Oost

Een van de doelstellingen van het OP Oost programma is het stimuleren van samenwerking van mkb-ers onderling en van mkb-ers met kennisinstellingen en grootbedrijven. Hiervoor is subsidie beschikbaar via het instrument 'Stimuleren Cluster- en Netwerkactiviteiten'.

In verband met de grote belangstelling van Overijsselse partijen is besloten het plafond voor aanvragen gericht op de sectoren High Tech Systemen en Materialen, Agro&Food(=**inclusief Tuinbouw**) en Health te verhogen tot € 2,8 miljoen. Door deze ophoging is binnen alle deelplafonds ruimte voor nieuwe aanvragen.

Aanvragen kunnen **tot 28 februari 2017** worden ingediend.

#### De regeling

Voor het uitvoeren van projecten met Cluster- en Netwerkactiviteiten kan subsidie worden aangevraagd door twee of meer organisaties, die voor eigen rekening en risico met elkaar samenwerken. Er zijn vier activiteiten waarvoor subsidie kan worden aangevraagd:

1. Het tot stand brengen van samenwerking gericht op MKB-ondernemingen in Oost-Nederland.
2. Het uitbreiden van een bestaande samenwerking met nieuwe MKB-ondernemingen
3. Het stimuleren van MKB-ondernemingen tot valorisatie.
4. Het tot stand brengen van samenwerking tussen MKB-ondernemingen en eindgebruikers, gericht op het bevorderen van de toepassing van koolstofarme technologieën.

Voor meer informatie ga naar:

Stimuleren Cluster- en Netwerkactiviteiten 3.5: <http://www.op-oost.eu/Cluster-en-Netwerkactiviteiten.html>

### Veel belangstelling 2e tender 'Grote R&D samenwerkingsprojecten' (3.3)

Bron: Website OP-Oost

Woensdag 15 november middernacht sloot het loket voor subsidieaanvragen in het kader van de 2e tender 'Grote R&D samenwerkingsprojecten' (3.3). Er zijn 40 aanvragen ingediend voor een totaalbedrag van bijna € 50 miljoen.

In deze 2e tender Grote R&D samenwerkingsprojecten is ruim € 26 miljoen subsidie beschikbaar. Voor prioriteit 1. Algemene innovatie ruim € 15 miljoen en voor prioriteit 2. Koolstofarme innovatie ruim € 11 miljoen. Dit bedrag kan, afhankelijk van eventuele Rijkscofinanciering, nog hoger worden.

Ingediende aanvragen

- Voor prioriteit 1 zijn 14 aanvragen ingediend. Het betreft een totaal bedrag van ruim € 16 miljoen.
- Voor prioriteit 2. zijn 26 aanvragen ingediend. Het betreft een totaal bedrag van ruim € 32 miljoen.

#### Hoe nu verder?

De subsidiebeoordelaars van het OP Oost toetsen de aanvragen op compleetheid, (subsidie)technische en de beleidsmatige criteria. Naar verwachting worden de aanvragen eind januari voorgelegd aan de deskundigencommissie. Op basis van de projecten die compleet en positief getoetst zijn en de adviezen van de deskundigencommissie, zullen GS van Gelderland daarna besluiten aan welke projecten subsidie wordt toegekend.

**De regeling**

Subsidie kan worden aangevraagd door twee of meer onafhankelijke samenwerkende organisaties. Er moet minimaal één MKB-onderneming betrokken zijn. Het project moet gericht zijn op de uitvoering van een gezamenlijke experimentele ontwikkeling of industrieel onderzoek in combinatie met experimentele ontwikkeling.